

V Št. Ožboltu je bil zopet kratkočasen večer, vsaj meni, ker gospod župnik uže dobro ume sprejeti popotnika, posebno če je znanec. Prav dobro sem se tu odpočil; komaj da sem ponoči slišal dež, ki je pustil nizke megle, da je še ob devetih bilo temno. Po zajutruku odrinem, gospod župnik mi je prav povoljin spremljevalec in tako jo sekava po cesti dalje proti Trojanam.

Št. Ožbolt je moral nekdanj, kakor vsi ti znameniteji kraji, biti tudi živahna postaja voznikom in popotnikom; vsaj to kaže lepo pohoštvo ob cerkvi tik ceste, ki ima pa tudi uže vsa znamenja prej omenjenih na sebi. Zdaj je to pohlevna vasica v ozki dolini (iz katere se pa, kakor mi je gospod župnik potoma omenil, najdalje in v najlepše vidi, namreč v nebesa), ki, kakor druge, po vodi veliko trpi; ob cesti sem celó videl hišico, katero utegne ob vsakem nalivu voda tako spodmleti, da se bo v jarek zvrnila.

Na desni strani se na strmih hribu vidi romarska cerkev sv. Valentina z zvonikom na samem stoječim; tako strma je gora na tej strani, da si človek skoro misli, da bi od zgoraj lahko kamen vrgel sem dol na cesto. Po tej strani tudi ljudje ne hodijo gor, akoravno se vidi zeló blizo, marveč hodijo rajši po ovinkih. Kmalu se cesta tukaj začne napenjati, pa ne prehudo; mikavnega ni skoro nič, ker strmih košatih hribov je oko uže naveličano; zato je pa kratkočasna družba tem več vredna.

Zdaj prideva k čedni hišici, vstrijc kateri je plaz črnih skalic ali škrlj. In glej! Kakor bi se odprlo zagrinjalo v gledišči, zginejo tu megle in „novi svet se ti odpre“. Da res, nov svet! To ni več pusta, z meglami prevlečena dolina, bolj podobna soteski ali dolgemu grabnu, to je zemlja, zelena in rodovitna. Tukaj je — kakor mi gospod župnik pové — tudi sredi pota med Celjem in Ljubljano, a meni se je zdelo, da je tudi meja med pustim in rodovitnejim svetom. Zagleda se Štajarska in ta je v primeri s Kranjsko, vsaj na tem kraji res zelena. Pred 22 leti sem šel dijak po tej cesti, iz Žagorja prišedši, pa kje je uže spominj! Kar nikjer se mi nič znano ne zdi.

V pogovoru z gospodom spremljevalcem zvem marsikaj mikavnega. Med drugim tudi to, da po novem vredjenji zemljišnega davka naši mejaši plačujejo po tretjino, nekateri še po več manj, in da so tega zeló veseli. To je meni vesela novica, vendar se jej primeša pelin vprašanja, koliko so uže oni in njihovi predniki preveč plačali in da jim tega ne bo nihče povrnil. Na svetu je uže tako, da se stare krivice ne dajo več poravnati.

Od te hišice gre cesta nekoliko navzdol proti Trojanam. Tudi ta kraj je nekdanj slovel; nekaj sem se ga še spominjal, posebno tistih stebrov slavoloka („Ehrenpforte“), katerih pa zdaj več ni, Trojanci so jih podrli in starinsko kamenje odnosili ter menda v svoje hiše pozidali. Pa nisva se zavila v Trojane, marveč ob hiši, kjer so naši „slavni“ Konški (Konscheggi domá, sva zasukala na levo. Tudi ta hiša ima podobo stare samice s starodavno, ne popravljenjo obleko, znotraj je vse umazano in tesno; nič drugega ni več to ponosno poslopje, ko kmetijska krčma, in še piva nisva mogla dobiti; ponujali so nama pač vina, pa sem uže na obrazu svojega spremljevalca bral, da ne bo dobro, toraj sva šla.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Hohenwart in Herbst.

V zadnjih „Novicah“ smo omenili na kratko krasnega govora našega poslanca grofa Hohenwarta v

državnem zboru o razpravi poprave volilnega reda za državni zbor, in smo obljubili ta govor priobčiti po stenografičnem zapisniku, ker je tega vreden. Ali zavojjo obširnosti njegove ga ne moremo natisniti vsega v prepričljivih prostorih „Novic“, ker bi predolgo tekeli in bi mu tu in tam zavoljo lažje razumljivosti morali pridati tudi več stavkov iz govorov drugih poslancev, katerim je odgovarjal, posebno iz Herbstovega, katerega je tako premlatil, da ni bila nobena bilka v njem cela več.

Zares se mora konec razprave o volilni preuredbi imenovati dvoboj med načelnikom konservativne ali avstrijske in nemško-liberalne stranke, to je desnice in leve, med grofom Hohenwartom in starim pogorelim zagrizencem Herbstom. Tako, kakor je v tem boji namlatil in popolnem ob tla vrgel grof Hohenwart Herbst, še ni bil ta gotovo nikdar pobit in ž njim tudi njegova stranka ne.

Da bodo pa tudi tisti naši bralci, ki ne tiče vedno v časnikih, vedeli, za kaj je pri ti razpravi šlo, jim podamo tu ob kratkem posnetek premembe volilnega reda za državni zbor, ki zadevajo posebno česke vélike posestnike, potlej pa dajó volilno pravico tudi ljudem, ki plačujejo po 5 gold. davka.

Na Českem so véliki posestniki po starem redu volili svojih 23 poslancev vsi skup (kakor na pr. na Kranjskem vsi skup volijo); tako so bili nemškutarski poslanci v večini in le po „kompromisu“ (sporazumljenji) so dobili tudi Čehi polovico svojih. Odslej pa bo tako, da se bo volilo po okrajih in teh je šest; nemčurji bodo imeli le v dveh okrajih večino, drugje pa Čehi, in tako bodo iz vélikega posestva dobili ti 16, nemčurji pa le 7 svojih poslancev. Se ve, da je to za Herbst in njegove pajdaše pelin, katerega ne morejo požreti, ker s tem so propadli nemškutarski véliki posestniki s poslanci za državni zbor na vse večne čase.

Druga važna reč nove postave je, da voli v državni zbor po mestih in tudi v to vrsto spadajočih trgih vsak, kdor plačuje 5 gold. davka. Za nemškutarje in liberaluše je to sila hud udarec, ker dozda so živeli le ob milosti viših, revni davkoplačevalec jih ni maral, kakor tudi oni njega ne. Da ti „petakarji“ ne bodo volili nikjer ljudi tako zvane liberalno-nemške stranke, tega so si Herbstovci sami svesti in zato jim je bila s to postavo štrna popolnem zmedena. Na eni strani so se namreč premembi volilnega reda v vélikem posestvu na Českem z vso silo upirali, na drugi pa se zopet ne bi bili radi zamerili revnejšim volilcem, katerih po tej postavi veliko dobi volilno pravico, in tako so se v zbornici zvijali in ropotali, da bi ob svoje ime vsaj pri prijateljih ne prišli. Najraje bi bili vso postavo zavrgli, ali ker tega niso mogli, nagajali so na vso moč v zbornici, in tako je grof Hohenwart spravil se na konja, da je vse posekal, posebno pa Herbst, kovača dosedanje volilne postave. (Konec prih.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 28. marca. — Ravno zdaj, ura je pol ene, končana je zadnja seja državnega zbora pred vélikonočnimi prazniki. V zadnjih sejah delala je zbornica s soparom. Včeraj sprejela se je postava o poštnih hranilnicah, razen ene številke nespremenjena po nasvetu odborov, danes pa je bilo na dnevnem redu 10 točk, med temi pomenljiva volitev v državno sodnijo, v katero pride na mesto umrlega dvornega svetnika Heissler-a, ako bo predlog sprejet, poslanec dvorni svetnik Lienbacher, potem je bilo prvo branje vladinih predlogov o železnici v Kremški dolini, o železnici s Trsta do Herpelj v Istri in podružnih železnicah k gališki transverzalni železnici; nadalje drugo in tretje branje postave,

s katero se bolj na drobno vredí sodnijsko postopanje pri prestopkih zoper postavo od 29. februarja 1880. leta (d. z. l. št. 35 in 37) o odvrácanji in vničevanji nalezljivih živinskih bolezní in goveje kuge. — Prihodnja seja bo dne 18. aprila in koj ta dan bo na vrsti popravljen odsekov predlog postave o poškodovanji zarubljenih zemljišč. — Včeraj se je pričela tudi v starem vseučilišči (akademiji vednosti) obravnava enquete, sklicane po trgovinskem ministerstvu, ki se ima skupaj z zastopniki železnic posvetovati o znižanji vožnine po železnicah. Te obravnave vršile se bodo zaporedoma v 8 oddelkih, in trajale bodo več tednov, včeraj pričel je prvi oddelek, ki obravnava vožnino železa in železnine, potem pride na vrsto les in lesenine, nadalje vsakovrstna žita, moke, krompir in spirit; nadalje premog, petrolej, kamena, opeka, cement, in slednjič sladkor. — Deležnikov izvoljenih od kupčijskih zbornic in družb sošlo se je nad 200, se ve da se jih je obravnave le malo moglo vdeležiti. Upati se pa sme dobrega vspeha tega shoda posebno zato, ker je vlada obljubila pri tistih železnicah, katere so v njenem gospodarstvu, vožnine izdatno znižati. To je gotovo prava pot poljedelstvo, trgovino in obrtnijo oživeti in ji na noge pomagati. — Predlog zaradi ravnanja s slovenskimi vlogami, za katerega sta dr. Poklukar in dr. Tonkli izdelala načrte, se je zadnji čas v desnici in z vlado živahno razpravljal in kakor zdaj kaže, predložila bo vlada sama postavo, ki se bo menda strogo držala premembe oziroma odločno jasnega določila tega, kar je v §. 13. sodnijskega postopnika o rabi deželskih jezikov pri sodnijah.

V Gorici 26. marcija. — Koliko bi jez plačal, da bi smel, znal in mogel biti tako „bigant“, kakor „Gojzan“ in „Koržmov“ v števil. 10. in 12. „Novic“!! Če povem, da ima naše „bralno-podporno društvo“ te dni svoja predavanja, da je nocoj v Stabil'novi dvorani velika čitalnična „beseda“, da je napravila preteklo sredo naša umetnica gospa Lucila Podgornik-Tolomei v isti dvorani koncert, katerega se je udeležilo mnogo odličnega občinstva, in da je pri tem koncertu med drugimi sodeloval kapelnik g. Jul. Heller iz Trsta; če povem dalje, da smo imeli pretekli teden in bomo imeli še par dni novačenje, kar toliko pomeni, ko surovo rjojenje po naših ulicah: — vse to ni še prav pikantno, saj nisem nobene osebe napadel in v „svojem“ srdu „svojega“ žolča ne razlil. Drugače bi bilo — se ve, da — ko bi jez zabavljaj našim (?) Lahom, ki so v svoji ginnastiki sinoči in tisti večer pred sv. Jožefom igrali neko šaloigro, katere tukajšnja policija ni hotela dopustiti, ki jo je pa tržaško namestništvo vsled rekurza dopustilo. Da bi ta igra dišala po — politiki, bili bi jo znabiti v Trstu prepovedali, ker pa samo (!) Sveto Pismo in katoliško véro nenavadno žali in zasmehuje, niso našli v njej družega spotikljivega, ko — par stavkov, ki so jih zbrisali. Zložil je to igro italijanskega parlamenta poslanec Cavallotti, tisti, ki so ga lansko leto iz Trsta izpodili, ko je bil prišel tje neko drugo svojo igro v gledišči uredovat, prav za prav pa ljudi v „irredentarskem“ zmislú dražít. Je li to pikantno? Ne, ker zadeva Lahe in — véro. „Narodnost“ mora biti, „slovenščina“ in borba za „vpeljanje našega jezika v šole in urade“. No, tacih reči se nam zdaj ne manjka; vsi časniki so polni dotičnih govorov naših poslancev v državnem zboru; izvrstno so naši možaki govorili, da bi le iz te njih moke bilo kaj kruha! „Slovenščina“, sem rekel, spada tudi med pikantne jedi. V zadnji „Soči“ sem

bral neko „brisko budnico“,*) katere prva strofa je prav dobra in misel tudi v naslednjih 3 strofah resnična in primerna, jezik pa ne tako. Uže v prvi kitici me bôde apostrof v „bod'“, še bolj pa „verúje“ v 2. kitici; u je namreč kratek, tako kratek, da se celó izpušča („ver'je“). Celó nemogoča pa je vrsta: „Slovensk jezik ne sme bit' zatrt“. Napačno je tudi pisati njení (namesti njen). Predno se budnica uglasbi, naj se omenjene napake popravijo. Kaj ne, da sem bil danes manj suhoparen, ko navadno, ker sem se „svojega“ peresa ojustrostjo nekaj — malo da ne osebne — kritike napisal?! Moj Bog, saj sem prisiljen, tako delati, da me ne potisneta v kot „Gojzan“ in „Koržmov“.

Iz Trsta 26. marca. — Proti dopisu „iz tržaškega okraja“ v zadnjem broju cenjenega lista „Novice“ moram protestirati z vso odločnostjo radi tega, ker med tem, ko se meni daje neka zaupnica, se grajajo in črnijo druge prečastne in vsega spoštovanja vredne osebe.

Dr. Ivan Šust.

Iz Železnikov 26. marca. J. L. (*Nasledki mehke zime. Ugodna spomlad. Mala vtopljenka*) Letošnja zima ostane po naših krajih zapisana med eno najmehkejših, kar jih pomni sedanji rod. Sneg, ki je — se ve da o pravem času — za naše gorjanske stanovnike sploh velika dobrota, se nas je letos stanovitno ogibal; toraj se bo tudi lesovje in oglje z dokaj večo težavo in trudom, pa tudi z večimi stroški pripeljavalo do žag in fužin. Mnogo te robe, ki je preveč oddaljena, pa bo ostalo po gorah do prihodnje zime, ker se z vozom ne more lahko do nje. — Drugi nasledek mehke zime je obilno bolehanje zlasti med mladino. Okolo novega leta pričela je rogoviliti vratnica (dávica), zeló nalezljiva in silno huda bolezen; kajti mnogo otrok nam je, da z ljudskim izrazom govorimo: podavila. V poslednjem času jela je stopati za noge tudi vročnica. — Tretji nasledek brezsněžne nime je bila ob enem času huda suša, da je uže po mnogih vodnjakih primanjkovalo vode; tudi fužine, žage in mlini so zastajali. — Še en nasledek bili so tudi gozdni požari. Izmed treh je bil največi oni 18. t. m. v „Smoljevski grapi“, in je tukajšnjemu hišniku M. L. pogorelo okolo 7 oralov po večem bukovega lesa. 20. dne pret. meseca, t. j. na pustni ponedeljek, pa je bil naš trg v največi nevarnosti, vpepeljen biti. Med strašanskim pišem, kakor vihrá le malokdaj, vnel se je bil lesen ogljehram v najnevarnejšem kraji Spodnjih Železnikov. K sreči se je bila nevarnost do časa zapazila in ogenj se vdušil. — Spomlad nastopila nam je zgodaj; za polja in travnike kaže se jako ugodna. Bojijo se pač še poznejšega mraza; toda ljudje, ki opazujejo dolga leta naravo, menijo, da se ni nič bati. Zlasti obnaša tičev nek kaže na to. Bog daj, da bi se ne motili, in da bi sušec ne jel pred sklepom trditi tega, kar je o njem uže slavni Vodnik pel, da ima namreč „rep zavít“. — Včeraj popoldne je vtonila tu neka 5 do 6 let stara deklica. Odnesla jo je od dežja močno naraščena Sora. O trenutku, ko pišem te vrstice, trupla male vtopljenke še niso našli.

Iz Ljubljane. (*Centralni narodni volilni odbor*) postavil je 27. dne t. m. kandidate v ljubljanski mestni zbor. V prvi razred se bodo volili: Kušar, predsednik kupčijske in obrtnijske zbornice, dr. Moše, odvetnik, Vilhar, hišni posestnik in dr. Papež, odvetnik. V drugi: Grasselli, deželnega glavarja namestnik, Bajer, hišni posestnik in računski revident in Potočnik, stavbeni svetovalec. V tretji: dr. Zarnik, deželni poslanec, Horak, podpredsednik kupčijske zbornice, in Hribar, glavni zastopnik banke „Slavije“. Volitve vr-

*) Ta budnica ima biti pesen novega društva „Slovenski jez“ v Brdih. Pis.

šile se bodo 11., 13. in 14. aprila. Agitacija je jako živahna.

Ker nam danes prostora primanjkuje, nam ni bilo pri najboljši volji objaviti „Oglasila“. Prinesle ga bodo „Novice“ v prihodnji številki. Zadovoljni smo pa z vsemi kandidati brez izjeme.

— (*Slovenska Matica*.) V zadnji seji je odbor sklenil, naj „Novice“ kakor uradni glasnik Slovenske Matice poročajo o odborovih sejah. Zato in da se vrsta poročil v „Nov.“ ne pretrga, dostavljajo danes poročilo o 52. odborovi seji 21. dec. 1881. V tej seji je bilo pričujočih 17 ljubljanskih in eden izmed vnanjih gg. odbornikov. *) Prvosednikov namestnik, g. Grasselli, se je spominjal umrlega prvosednika dr. Janeza Bleiweisa viteza Trsteniškega in odbor povabil, da je vstal v znamenje žalovanja.

Potem je odbor potrdil brez branja že v „Novicah“ (str. 223) oznanjeni zapisnik zadnje odborove seje 9. dne julija.

Od 9. julija do 21. decembra je pristopilo 142 udov (lani vse leto 78), med njimi 5 ustanovnikov. Za povrjenika na lgu je postavil odbor nadučitelja gosp. Fr. Govekarja.

Prvosednika izvoli Matici novi odbor v prvi seji po občnem zboru; med tem pa opravlja namestnik gosp. P. Grasselli prvosednikovo službo.

Letopisu za 1881 se pridene rajnega prvosednika mrtvaški list, izdan od Matice in čitalnice, potem nagrobni govor deželnega poslanca gosp. L. Svetca, in pesen gospe L. Pesjakove. „Slovnica slovenska“ gosp. prof. Šumana **) je bila natisnena do kazala, gledé „Somatologije“ pa je sklenil odbor, dotični prevod gosp. dr. Samca poslati gosp. prof. Erjavcu in ga naprositi, da bi ga pregledal in za natis pripravil. „Geometrija“, odločena samo za prodajo, je bila natisnena do 6. pole.

Za leto 1882. izda Matica „Letopis“ kakor do zdaj. Došle rokopise je prevzel književni odsek v pregled, kar jih pa ni bilo za natis, so se vrnili. „Slovnico itajanskega jezika“, ki jo je spisal gosp. J. Križman, je odbor izročil gosp. prof. Marušiču v pregled. „Slovanstvo“ (Čehi) bo v treh ali štirih mesecih spisano.

Spisa gosp. prof. dr. Križana: „Logiko“ in „Dušoslovje“ je prevzel gosp. dr. Svetina, „Šege in običaje štajerskih Slovencev“, nabrane od gosp. dr. Pajeka, in „Zgodovino slovenskega Štajerja“ gosp. J. Lapajneja pa gosp. Slekovec.

Tiskarna naj svoje račune predlaga odboru vsako leto proti, in sicer do tiste seje, v kateri se sklene razpošiljanje knjig.

Prvo in drugo nadstropje Matičine hiše pri Zvezdi je oddal odbor banki „Slaviji“. Likvidacijski odbor banke „Slovenije“ pa zapusti ob Jurijevem svoje stanovanje v isti Matičini hiši. V to stanovanje, ki je tako močno in dobro, da bo lahko nosilo veliko težo Matičinih knjig, se preseli Matica ob Jurijevem, njeno stanovanje na Bregu št. 8. pa se odda.

— (*Odbor Matice slovenske*) ima v soboto sejo z naslednjim dnevnim redom: 1. Branje zapisnikov o 52. in 53. odborovi seji. 2. Naznanila prvosedstva. 3. Taj-

*) Imena pričujočih gg. odbornikov se naj naznanjajo pri konstatovanji odborove sklepčnosti ali vsaj pri eni prvih točk dnevnega reda.

**) Šumanova slovnica je od 4. sušca pripravljena za razpošiljanje; za Somatologijo, ktero je gosp. prof. Fr. Erjavec učiteljščem, višjim učilnicam in p. n. gg. družtenikom izvrstno poslovenil, stavijo terminologijo ali „tolmača“, za „Letopis“ pa imenik. Geometrija je 24. sušca zapustila tiskarno.

nikovo poročilo o dobi od poslednje seje. 4. Poročilo književnega odseka. 5. Nasvet g. odbornika Šukljeja o izdanji učnih knjig za srednje šole. 6. Poročilo gospodarskega odseka: a) o društvenem letnem računu za 1881. in proračunu za 1882. leto; b) o knjigarskih cenah društvenih knjig; c) o tiskarskih ponudbah. 7. Odsekovo poročilo: a) o premembi društvenih pravil in b) o dopisu društva „Narodni dom“. 8. O družih predlogih za letošnji veliki zbor. 9. Posamezni nasveti. Z ozirom na veliko važnost in obilico tvarine naj gospodje odborniki blagovolijo sniti se točno in v polnem številu. Pis-mene nasvete je poslati o pravem času.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor imel je včeraj zadnjo sejo pred prazniki, prihodnja bo 18. aprila. Gosposka zbornica še zboruje, ker ima rešiti še važne sklepe iz poslaniške zbornice. Delegacije se snidejo k novemu izrednemu zasedanju 15. aprila.

— Ta teden prišel je na Dunaj zanimiv gost, ruski veliki knez Vladimir s svojo soprogo, cesar in vsa cesarska rodovina sprejela ga je slovesno in skazuje mu tako visokim gostom navadne časti.

— Šolski odsek državnega zbora pripravlja resolucijo o splošni vpeljavi slovenščine pri primernem številu predmetov v srednjih šolah po Slovenskem, ter o napravi čisto slovenske gimnazije v Ljubljani. Ni dvomiti, da bo nasvet sprejet v zbornici, toda naučni minister se ne bo brigal za vse take sklepe, dokler mu bo imé — Conrad.

S Hercegovine se naznanja, da zadnji čas le redko kje se še nahajajo male čete upornikov, ki sicer radi še dražijo vojake ali jim poberó živeža, toda boju se izogibajo.

Nemčija. Iz Berolina. — Nemški cesar obhajal je te dni svoj 85. rojstni dan, od vseh strani došlo mu je voščil, tudi na Dunaji se je pri dvoru obedovalo na njegovo zdravje, najpomembnejši pa je bil pozdrav ruskega cara, ki je napil na zdravje svojega dražega prijatelja in zaveznika.

I. izkaz doneskov

za spominek dr. J. Bleiweisa vit. Trsteniškega.

Slavna Matica Slovenska v Ljubljani	200 gold.
„ čitalnica v Ljubljani	100 „
Slavno društvo „Južni Sokol“ v Ljubljani	25 „
Gospod dr. Jernej Zupanec, c. k. notar itd.	100 „
„ L. Robič, dež. poslanec v Ljubljani	16 „
„ dr. Čebašek Andrej, kanonik itd. v Ljubljani	10 „
„ Pakič Mihael, trgovec itd. v Ljubljani	10 „
„ dr. Papež Fr., odvetnik v Ljubljani	10 „
„ Grasselli P., deželni odbornik itd. v Ljubljani	5 „
„ Matej Kreč, dež. tajnik v Ljubljani	5 „
„ Dovgan Janez, lastnik zaloge hišne oprave v Ljubljani	3 „
„ Noll Srečko, kleparski mojster itd. v Ljubljani	2 „
„ Josip Schneid vit. Treuenfeldski, državni poslanec itd.	50 „
„ P. Maks Pivec v Admontu na Štaj.	10 „
„ Žagar Dragotin, kontrolor deželne blagajnice v Ljubljani	5 „
„ Sv. J. iz Radeč na Dolenjskem za sedaj	2 „
Skupaj	553 gold.